

Efekt pewności wstecznej (tj. tendencja do przeszacowania przewidywalności przeszłych wydarzeń) jest tworzony przez dwa czynniki: niezdolność do zignorowania istotnych informacji i czynnik motywacyjny - chcemy jak najlepiej postrzegać nasze zdolności poznawcze. Ten efekt psychologiczny jest jednym z symptomów tzw. "ograniczonej racjonalności" (efekt zakotwiczenia można wskazać jako drugi) - pozwala ludziom radzić sobie ze skomplikowanym środowiskiem w sytuacji gdy posiadane informacje o środowisku są niedoskonałe i ograniczeniami czasowymi, ale często prowadzi on do systematycznych zniekształceń generowanych ocen czy sądów.

Funkcjonowanie takich zjawisk jak efekt pewności wstecznej oraz efekt zakotwiczenia może nie być mile widziane w sferze sądowego podejmowania decyzji, gdzie wybory powinny opierać się wyłącznie na czynnikach istotnych z prawnego punktu widzenia. Istniejąca literatura z zakresu nauk behawioralnych, zarówno profesjonaliści sędziowie, jak i świeccy ławnicy, zamiast postępować zgodnie ze schematem wnioskowania narzucanym im przez wytyczne normatywne oraz doktrynalne dotyczące właściwego podejmowania decyzji, mogą w rzeczywistości polegać na intuicyjnym, heurystycznym rozumowaniu. Jeśli tak, na rozumowanie sądowe mogą mieć wpływ różne czynniki pozaprawne, w tym efekty poznawcze. Efekt pewności wstecznej jest wyjątkowo istotnym zjawiskiem w kontekście prawa. Jego istnienie oraz występowanie w procesie sądowego podejmowania decyzji może okazać się szczególnie niebezpieczne w sytuacji gdy odpowiedzialność prawna opiera się na przewidywalności negatywnego wyniku danego działania. W literaturze empirycznej brakuje systematycznych badań nad tym efektem. Polska, jako jedno z państw w obrębie tej tradycji prawnej, może służyć jako pole do przeprowadzenia analizy podatności na błędy poznawcze w sądownictwie.

Powyższa charakterystyka napięcia między teoretycznym modelem podejmowania decyzji przez sądownictwo a empirycznie wykazaną podatnością sędziów na różne skrzywienia poznawcze prowadzi do następującego problemu badawczego:

Istnieje pilna potrzeba oceny, w jakim stopniu sędziowie w polskim systemie prawnym są podatni na efekt pewności wstecznej i czy ta podatność jest systematycznie zmniejszana przez czynniki związane z modelem kształcenia prawników lub strukturą instytucjonalną polskiego sądownictwa.

Projekt ma na celu połączyć element rozwijane w teoretycznoprawnej literaturze z wnioskami pochodzącymi z badań empirycznych. Projekt ma na celu wypracować pewien obraz rozumowania prawniczego i podejmowania decyzji w prawie który będzie brał pod uwagę efekt pewności wstecznej.